

Arrastellant paraules

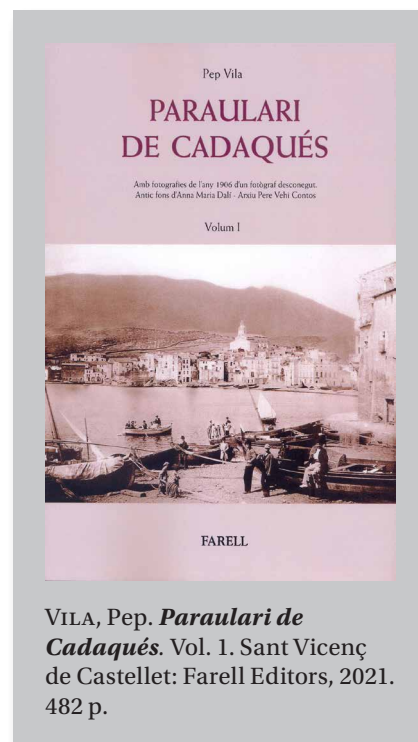
Text > **DANI VIVERN**

Més que *Homo sapiens*, a l'espècie humana li escauria més *Homo loquens*, perquè la parla (un fenomen ben complex) és un dels factors, potser l'únic, que ens permet accedir des del pensament més abstracte a l'expressió més refinada dels sentiments. Per això és important l'estudi i la preservació d'aquests instruments que anomenem llenguatges i que, en certa manera, funcionen com a éssers vius: no solament neixen, creixen, es reproduïxen i moren, sinó que n'hi ha tants com d'individus, fins al punt que els lingüistes han definit com a *idiolecte* la manera de parlar pròpia i distintiva d'una persona en concret. Que, naturalment, pot variar al llarg de la seva existència segons els estímuls externs, l'aprenentatge, etc.

Per tot això, i amb encert, l'historiador Pep Vila, impenitent cercador de documents i recuperador de parèmies, dites i paraules, ha titulat aquest seu nou treball *Paraulari de Cadaqués*. «Ah, un diccionari...», algú pot pensar. Doncs no. Un diccionari recull, en principi, el lèxic estàndard en un moment determinat de l'evolució d'un idioma. I, en tot cas, si inclou paraules obsoletes, ens avisa que són arcaïsmes. Un *paraulari*, però, és una obra més pròpia d'un literat que d'un lexicòleg, perquè s'hi recullen expressions, mots

i conceptes gairebé a fregar de l'idiolecte, de l'expressió individual. Però el lector hi troba sempre la necessària explicació per arribar a l'essència fonda, al sentiment incorporat que vol comunicar el parlant i que, indefectiblement, captarà el seu interlocutor sempre que pertanyi al mateix territori lingüístic. Que en aquest cas és, òbviament, Cadaqués i el seu entorn.

És sabut que la geografia té una influència directa en la formació i la preservació d'un determinat dialecte o subdialecte. Una vila com Cadaqués, que ha viscut durant segles de cara al mar i en un relatiu aïllament respecte a les terres de l'interior, és un paradís per als caçadors de mots i de *ditxos*, com anomena Vila les expressions, tot fent un ús *avant la lettre* del parlar que ens trobarem a les pàgines del seu llibre. Com que precisament ha fet un *paraulari*, no pas un diccionari, no s'atura en normativitzacions (que en aquest cas farien més nosa que servei), sinó que ens serveix el llenguatge dels cadaquesencs tal com raja (o rajava), en un generós calaix de sastre. I, com a perfeccionista que és, Vila cita les fonts, els contextos i els exemples, extrets d'hores i hores de consulta i conversa amb la gent d'allà. Uns apèndixs aporten, ja fora del cos principal de l'obra, documents, poemes i textos di-

versos que acaben de contextualitzar el lèxic prèviament descrit i presentat alfabèticament.

L'anècdota sovinteja en moltes de les entrades. S'agraeix: això acaba de donar al llibre el punt que l'allunya definitivament de la fredor acadèmica. Una selecció de fotos antigues, inèdites, del fons d'Anna Maria Dalí i de l'arxiu de Pere Vehi Contos arrodoneix un treball que, com dirien els mateixos cadaquesencs, és fet «nos amb nos»: a la nostra manera.

Poemes, llegendes i contalles de Palau-saverdera

Text > **JOAN FERRERÓS**

José Luis Bartolomé, filòleg i professor d'anglès jubilat, és un dels culturalitzadors més discrets i efectius de l'Alt Empordà. En aquests dos llibres celebra el seu poble de Palau-saverdera: l'un amb poemes escrits per palauencs, la majoria dels quals encara són vius, i l'altre amb llegendes i contalles llegades per la tradició.

Què té Palau que enamora? és el nom d'una composició de Dolors Padrosa que Bartolomé li manlleva per intitular l'aplec de poesies que canten la localitat, que a la comarca competeix amb Llers en assumptes de bruixots i

bruixes. Els poemes es distribueixen en apartats: la gent, les cases, les festes, les fonts, la muntanya de Verdera, l'església, Sant Onofre... i versifiquen sobre les amabilitats dels costums, sovint amb un to moralitzador, i sobretot si estan consolidats per un passat idealitzat. Els temes que s'hi tracten són l'amistat; les ballades festives; els jocs de la mainada; les celebracions religioses; la vida quotidiana de pagès, arrelada a la terra i que seguia el cicle anyal: estiu, tardor, Nadal... I els llocs concrets i abstractes que són motiu de poetització: la coral del municipi, el centre

cívic, les fonts, la plaça, les conegudes cova i gorga... I tot això rematat pel mas Ventós, l'ermita de Sant Onofre i el castell de Sant Salvador de Verdera. Acotxen la producció local composicions de forans que han escrit sobre Palau, entre els quals figuren Tomàs Garcés, Pere Coromines, Montserrat Vayreda, Fages de Climent, Joan Constans, Josep M. Salvatella o Bartolomé mateix.

El segon llibre aplega llegendes, cançons, contalles i anècdotes, resultat de tafurejar «escorcollant, esporgant i transcrivint», amb el mateix esperit que va animar els folkloristes Josep Casas-